

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Johan Axner
0171-627077
johan.axner@enkoping.se

Miljö- och energidepartementet
Naturmiljöenheten
103 33 Stockholm

Enköping kommuns yttrande över SOU 2018:34 "Vägar till Hållbara Vattentjänster", dnr M2018/01630/NM

Enköpings kommun har erbjudits möjligheten att lämna sin syn på SOU 2018:34 "Vägar till hållbara vattentjänster".

Inom den kommunala verksamheten finns en stor bredd av frågor. Utredningen *Vägar till Hållbara vattentjänster* berör flera av kommunens förvaltningar. Kommunen lämnar synpunkter i de delar som utredningen handlar om VA och dagvatten. Avseende tillsyn yttrar sig kommunen endast över rubrikerna 4.12 *Kretsloppsåtgärder* och 4.9 *Ökad åtgärdstakt för enskilda avlopp – avloppsdeklaration*, i övrigt avstår kommunen från att yttra sig.

Sammanfattning i punktform

Det här tycker kommunen är bra;

- att en Nationell plattform för samverkan om hållbara vattentjänster leder till en ökad tydlighet.
- att Havs- och Vattenmyndigheten pekas ut som tillsynsvägledande myndighet.
- att Havs- och Vattenmyndigheten får föreskriftsrätt för små avloppsanläggningar.
- att man vill utreda hur särtaxa kan användas vid anslutning till vattentjänster.
- att ett bidrag, t ex LOVA, för att stötta anläggande av kretsloppsanpassade avloppslösningar är positivt.

Det här tycker kommunen behöver förbättras;

- att förslaget till ny text för §6 i LAV gör ansvaret och syftet otydligare.
- att föra in skyfallen i LAV§6 stärker inte upp dagvattenhanteringen utan riskerar att bli en dubbelreglering.

- att VA-huvudmannen saknar rådighet för att hantera skyfallsproblematik.
- att dagvattenfrågan lika mycket är en kvalitets- som kvantitetsfråga.
- att utredningens förslag om avloppsdeklaration riskerar att leda till en ökad administrativ börda som inte leder till ökad genomförandetakt för små enskilda avlopp.
- att det finns en motstridighet i den här utredningen med kommittédirektivet "Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam"

Kommunens synpunkter på utredningen utifrån rubrikerna i utredningen Vägar till hållbara vattentjänster

4.1 Styrmedelskedja för hållbara vattentjänster

Kommunen har redan idag svårigheter med att uppfylla sin skyldighet att ordna kommunalt vatten och avlopp, om det finns ett behov av vattenförsörjning och avlopp i ett större sammanhang. Ofta tas ingen hänsyn till vilka kostnader en utbyggnad medför och inte heller om det finns andra alternativ än en kommunal anläggning. Som regel drar kommunen därför fram kommunalt vatten och avlopp om så krävs.

Förslaget till ny text för §6 i LAV att genomföra en behovsbedömning med särskild hänsyn till möjligheten att på annat sätt uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön. Kommunen anser att förslaget till lagtext inte tillräckligt tydligt visar att det fortfarande är kommunen som ansvarar för att man uppfyller kraven i paragrafen och att ändringen inte tillräckligt tydligt visar "syftet" med förslaget.

Förutsättningen för hela §6 är att göra en bedömning av om det finns ett behov. Antingen finns det ett behov eller så gör det inte, enligt §6. Finns ett behov ska det tillgodoses med en allmän anläggning, finns inte ett behov ska det vara enskilt VA. Motsvarande skydd kan också uppnås med andra lösningar än kommunalt VA. Kommunen tolkar att den bedömning som vi förväntas göra handlar om att bedöma **hur** behovet ska kunna uppnås och inte **om** det verkligen finns ett behov. Därigenom finns det en svårighet att tolka lagförslaget då åtgärden enligt §6 ska vara kommunalt VA om behovet är uppfyllt. Som tidigare påtalats är detta en tolkning som redan idag är svår.

Att föra in skyfallen i LAVS6 stärker inte upp dagvattenhanteringen utan riskerar att bli en dubbelreglering.

Kommunen uppfattar att utredningen ganska ensidigt adresserar översvämningsproblemet i samband med skyfall. Kommunen anser att dagvattenfrågan är komplex att hantera och att den i lika stor utsträckning handlar om föroreningshalt som vattenflödet. Vattendirektivet har fokus på båda dessa frågor.

4.5 Krav på plan för allmänna vattentjänster

Kommunen anser att det är positivt att regleringen av VA-planer ska genomföras inom Lagen om allmänna vattentjänster. Den går då hand i hand med avsikten med åtgärdsprogrammet för vattendirektivet. Enligt Havs- och Vattenmyndighetens (HaV) vägledning handlar Vatten och avloppsplaner (VA-planer) om att kommunen ska ha ett långsiktigt perspektiv på den kommunala planeringen av vatten och avloppsvattenförsörjning. Planen ger en överblick (nulägesbeskrivning m m) och möjlighet till att göra strategiska val som omfattar den allmänna anläggningen (till stora delar utbyggnaden) samt de enskilda anläggningarna. Tillämpningen, enligt HaV, är att åtgärderna förs in i budgetprocessen, i en plan för utbyggnad av kommunalt VA till en viss kostnad.

I grunder är det bra med ett helhetsperspektiv när det kommer till vatten. När det handlar om dagvatten anser kommunen att dagvattenfrågan bättre hanteras i ett separat sammanhang och i enlighet med Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram (Kommunernas åtgärd 8). Inom det arbetet kan man ta fram de planer som behövs för att hantera just dagvatten, vilket då även inkluderar de skyfall som inte kan hanteras inom de allmänna anläggningarna.

4.5.4 Behov av samråd

Kommunen delar utredningens förslag att de planer som kommunen föreslås ta fram ska samrådas med länsstyrelser med flera myndigheter. Däremot delar kommunen inte utredningens förslag till utökat samråd med de enskilda medborgarna. Tanken är i grunden bra men kommunen tror inte att de enskilda medborgarna har möjlighet att se på frågan utifrån ett helhetsperspektiv inom VA-planering. Det finns istället stor risk att det är den enskildes egna önskemål som kommer att framföras i ett samråd.

Synpunkter på avsnittet 4.6 Särtaxa

Utredningen föreslår att frågan om i vilken utsträckning särtaxa för anslutning till vattentjänster kan användas ska utredas i ett särskilt sammanhang. Detta anser vi är ett bra förslag. Det är i dagsläget svårt att bedöma hur stor utbyggnadskostnaden för ett normalområde är och därmed blir det svårt att på rätt grunder fatta beslut om särtaxa.

4. 9 Ökad åtgärdstakt för enskilda avlopp – avloppsdeklaration

Kommunen ser naturligtvis positivt på att utredningen strävar efter att öka det demokratiska inflytandet. Kommunen delar dock inte utredningens uppfattning att lämna över mer av ansvaret till de enskilda fastighetsägarna. Kommunen tror inte att fastighetsägare i allmänhet har rätt kunskap för att avgöra om deras VA-anläggning påverkar människors hälsa och miljö. Bedömningen riskerar tvärtom att bli en mer känslomässig avvägning om fastighetsägaren vill omfattas av kommunalt VA eller inte.

Vidare anser kommunen att de kommunala tillsynsmyndigheterna kommer att bli beroende av att avloppsdeklarationer lämnas in. Det finns en risk att merparten av fastighetsägarna kommer att vänta med att utföra avloppsdeklarationen in i det sista, vilket ytterligare kommer att fördröja åtgärdstakten.

Synpunkter på avsnittet 4.12 Kretsloppsåtgärder

Här vill kommunen belysa att det finns en motstridighet i den här utredningen med det kommittédirektiv "Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam" som regeringen beslutade om 12 juli 2018. I den här utredningen lyfts kretsloppsaspekten hos små avlopp fram som något positivt och som ska utredas i olika former för att öka återföringen av näringsämnen från små avlopp. Det anser kommunen är ett bra förslag som på sikt kan öka kretsloppet av näring i samhället. Ovan nämnda kommittédirektiv däremot har som utgångspunkt att spridning av avloppsslam ska förbjudas. Det anges ingen specifikation av vilken typ av avloppsslam som menas varför kommunen antar att både slam från reningsverk och slam från enskilda avlopp omfattas av det planerade spridningsförbudet. Hur dessa två olika ingångspår ska kunna förenas är svårbegripligt.

Kommunen ser positivt på att ett bidrag, LOVA eller motsvarande, ska vara med och stötta framväxandet av mer lokala kretsloppsanpassade lösningar. En förutsättning då är naturligtvis att det inte finns ett förbud mot att sprida slammet på åkermark.

Synpunkter på avsnittet 4.13 Anpassningsåtgärder för dagvattenhanteringen

Kommunen vill uppmärksamma utredningen på att det finns stora problem med att hantera skyfall på det sätt som utredningen beskriver. Kommunen instämmer helt i det särskilda yttrandet som Gilbert Nordenswan författat. Kommunerna saknar rådighet för att hantera skyfallsperspektivet inom vattentjänstlagen. Men också specifikt i denna paragraf eftersom den hänvisar direkt till att det ska finnas en plan för hur kommunen ska uppfylla sina skyldigheter enligt LAV. Klimatanpassning handlar om smart stadsplanering där VA bara är en del. Eftersom VA-huvudmannen inte har rådighet över utformning av gator och hur avrinningen ska se ut som helhet, blir det omöjligt att hantera skyfallsproblematiken i §6.

Med samma resonemang blir förslaget om att finansiera skyfallsåtgärder med VA-avgifter fel. Normala flöden kan hanteras av de allmänna dagvattenanläggningarna i och ovan mark men för att kunna hantera skyfall behövs helt andra åtgärder som ligger helt utanför VA-huvudmannens rådighet. Skyfall innebär extrema flöden som till stora delar måste hanteras över mark. Skyfall omfattas inte av VA-huvudmannens ansvar utan hanteras inom samhällsbyggnaden genom att man låter vattnet rinna över mark i t ex gaturummet. Där har VA-huvudmannen inte rådighet. I huvudsak använder man skyfallskarteringarna som verktyg för att se var och hur mycket det svämmar över när det regnar. Skyfallskarteringar handlar alltså inte om att utreda kommunernas skyldigheter om vilka områden som uppfyller §6 för att få till dagvattenhantering (VA-plan). Den handlar om hur vi samhällsmässigt hanterar skyfall, vilket VA-huvudmannen inte har rådighet över. Det är inte heller kopplat till verksamhetsområdet för kommunalt VA eller kan lösas av kommunalt VA.

Med vänlig hälsning

Johan Axné
Strategisk Samhällsplan
Enköpings kommun

Kopia till: Miljö- och energidepartementet